

Охарактеризовано формати забезпечення справедливості у загальній середній освіті країн ЄС, які охоплюють мінімізацію розривів в успішності між учнями з високим і низьким рівнем успішності (вимір інклюзії), а також ліквідацію впливу соціально-економічного походження на успішність учнів (вимір рівності).

Зроблено висновок, що концепт справедливої загальної середньої освіти, що розглядається в ЄС як з точки інклюзії (чи всі учні отримують мінімальний обсяг якісної освіти) та рівності (чи є успішність учнів незалежною від їхнього соціально-економічного походження) є важливим орієнтиром для України. Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 році інтенсифікує європейську інтеграцію національної науки та освіти. Договір про ЄС визначає умови і принципи (Acquis), яким повинна відповідати країна, що бажає стати членом ЄС. Acquis у галузі науки і досліджень (Розділ 25) передбачають створення необхідних умов для ефективної участі країни в Рамкових програмах ЄС. Йдеться, зокрема, і про гармонізацію зі Стратегічним пріоритетом 1: «Підвищення якості, справедливості, інклюзивності та успішності освіти і навчання для всіх» чинної Рамкової програми європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «На шляху до Європейського освітнього простору і далі» (2021-2030).

Освіта на пограниччі. Полікультурна школа

*С.О. Сисоєва,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України,
Академік-секретар
Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки
НАПН України*

Констатовано, що соціально-економічні та політичні аспекти життєдіяльності пограничних територій України (пограниччя) потребують особливої уваги, особливо щодо організації освіти. Оскільки освіта охоплює всі верстви населення від дошкільного до дорослого віку, вона, як відомо, має найбільший вплив на формування свідомості суспільства та кожної людини, особливо в дитячому та молодому віці.

Встановлено, що за таких умов, організація освіти на пограниччі має враховувати особливості цих регіонів, зокрема культурні, мовленнєві, соціально-економічні, а також особливості вирішення проблем формування національної ідентичності та національно-патріотичного виховання.

Доведено, що дослідники освітньої галузі повинні звернути більшу увагу на освітні проблеми пограниччя, тим більше, що в умовах війни ці проблеми стають особливо актуальними. Внаслідок переміщення (у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну) значної кількості українських дітей в інші країни Європи, зокрема Польщу, польські дослідники посилили дослідження функціонування польських шкіл на пограниччі та в середині країни, оскільки кожна польська школа,

приймаючи українських дітей, стала інклюзивним маленьким пограниччям. У польському педагогічному просторі з новими акцентами стали вживати термін «полікультурна школа». Виявлено потенціали та виклики у розбудові полікультурної школи, які можна враховувати в освітньому процесі шкіл українського пограниччя.

Зроблено висновок, що полікультурна школа – це освітня система, яка відрізняється від звичайної школи в середині України, що є викликом. Для польських дослідників проблеми полікультурної школи не є принципово новими, оскільки дослідженням міжкультурної освіти і комунікації, впровадженню принципу полікультурності в польській освіті завжди надавалася значна увага у польській педагогічній науці, що забезпечило досить успішну адаптацію українських дітей у польських школах.

Компетентнісний вектор розвитку шкільної освіти в ЄС та в Україні

*О. З. Глушко,
кандидат педагогічних наук,
науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України*

Розкрито, що більшість європейських країн досягли значного прогресу у запровадженні ключових компетентностей у зміст національних навчальних планів. Країни ЄС розробили різні стратегії для інтеграції ключових компетентностей. Це зокрема інтеграція ключових компетентностей у зміст навчальних програм шкіл. Такі навчальні програми, розробляються навколо набору ключових компетентностей, які можуть бути міжпредметними та / або предметно-залежними. Більшість європейських країн досягли значного прогресу у визначенні та інтеграції ключових компетентностей до національних навчальних планів, проте цей процес потребує подальшого розвитку й активного залучення всіх зацікавлених сторін. *Акцентовано*, що країни ЄС перебувають на різних етапах імплементації ключових компетентностей у навчальні програми шкільної освіти. Подальший активний поступ у цьому процесі має сприяти підвищенню якості освіти, саморозвитку особистості та досягненню успіхів у професійній сфері.

Зроблено висновок, що у сучасному світі молоді люди потребують широкого набору навичок та компетентностей, для того, щоб знайти роботу та стати активними громадянами. Це означає не тільки оволодіти основними навичками читання, письма, математики та природознавства, навичками підприємництва, багатомовністю, цифровими навичками, громадянськими та міжкультурними навичками. Наразі, крім вище зазначених навичок і компетентностей, актуальними є також трансверсальні навички, такі як: адаптивність, презентаційні, комунікаційні навички, критичне мислення, інноваційне мислення, креативність, навички співпраці й роботи у команді, вміння вчитися та вміння організувати власну роботу. Отже, щоб відповісти на виклики майбутнього, школа, крім ключових компетентностей, має зосередитися також на формуванні в учнів трансверсальних компетентностей, які допоможуть їм бути успішними у професійній, соціальній та особистісній сферах.